

การใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล
ในงานรัฐประศาสนศาสตร์: การทบทวนวรรณกรรมแบบไม่ใช้ระบบ
The Application of Grounded Theory Qualitative Research
in Public Administration: A Non-systematic Literature Review

จำเนียร จวงตระกูล¹ ศิวะพร ภูพันธ์² อุทัย อันพิมพ์³ และอารี ผาสนสินธุวงศ์⁴
Jamnean Joungtrakul¹ Siwaporn Poopan² Uthai Unphim³ and Aree Phasansinthuwong⁴

¹ ศ.ดร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

² อ.ดร. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

³ ผศ.ดร. คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

⁴ ผศ.ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹ Prof., Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University

² Lect. Dr., Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

³ Asst. Prof., Business School, Ubon Ratchathani University

⁴ Asst. Prof., Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

Corresponding E-mail: professorsordrij@gmail.com¹

Received: August 25, 2023; Accepted: August 31, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลักประการคือ (1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (2) เพื่อศึกษารูปแบบของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (3) เพื่อศึกษาการทบทวนวรรณกรรมในการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (4) เพื่อศึกษากระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (5) เพื่อศึกษาคุณลักษณะจำเพาะห้าประการของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (6) เพื่อศึกษาและนำเสนอแนวทางการนำการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลมาใช้ในงานรัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษาดำเนินการโดยการทบทวนวรรณกรรมแบบไม่ใช้ระบบ ด้วยการสกัดข้อมูลออกมาเรียบเรียงเป็นสาระสำคัญของบทความนี้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษานำมาสรุปและอภิปรายผลการศึกษานำไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ประสงค์จะดำเนินการวิจัยด้านรัฐประศาสนศาสตร์ได้นำไปพิจารณาใช้ดำเนินการวิจัยในทางรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยต่อไป

คำสำคัญ: การวิจัยเชิงคุณภาพ; ยุทธศาสตร์การวิจัย; การวิจัยแบบการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

Abstract

The objectives of this review article were: (1) to study the concept of grounded theory research; (2) to identify the various variations of the grounded theory research; (3) to study the use of literature in the grounded theory research; (4) to study the use of coding process in data analysis in the grounded theory research; (5) to study the five specific common characteristics of the grounded theory research; (6) to study and propose some guidelines for application of the grounded theory research in Public Administration in Thailand. A non-systematic literature review was applied in this study. Data extraction from all related literature reviewed was performed and used as a foundation of this paper according to the objectives of this study. Findings were discussed and some conclusions were drawn from the study and recommendations were made for consideration in applying the grounded theory research in the Public Administration in Thailand.

Keywords: Qualitative Research; Research Strategy; Grounded Theory

บทนำ

1. ที่มาของประเด็นที่จะศึกษา

งานรัฐประศาสนศาสตร์ หรือ การบริหารรัฐกิจ (Public Administration) เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานภาครัฐซึ่งเป็นการนำนโยบายสาธารณะสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย (Aderibigbe & Olla, 2014; Carey & Friel, 2015) ทั้งนี้ นโยบายสาธารณะอาจอยู่ในรูปแบบของกฎหมาย (Legislations) แผน (Plans) แผนงาน (Programs) โครงการ (Projects) และงบประมาณ (Budget) ของรัฐบาล (Ermawati, 2020; McGarry, 2022) ที่กระจาย (Deploy) สู่กระทรวง ทบวง กรม และส่วนงานต่างๆ ในภาครัฐเพื่อดำเนินการผลิตรายการสาธารณะ (Public Services) (Hodgkinson, Hannibal, Keating, Buxton & Bateman, 2017) ซึ่งมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ และความผาสุก (Wellbeing) ของประชาชน ในการพัฒนานโยบายนั้นการวิจัยมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง (Boa, Johnson & King, 2010; Tseng, 2012; Muluk, & Winoto, 2018) ทั้งนี้ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่ออกมานั้นจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและความผาสุกของประชาชนต่อไป

2. ความสำคัญของประเด็นที่จะศึกษา

ในอดีตการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะจะใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก (จำเนียร จวงตระกูล, อรรถพล ศิริลัทธยากร, สุชนาถ สิงหาปัด และ ปรัชญ์ เจริญอาภรณ์วัฒนา, 2565) ต่อมาได้ขยายไปสู่การวิจัยแบบผสมเนื่องจากการวิจัยเชิงปริมาณอาจมีข้อจำกัดในการเข้าถึงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยในเชิงลึกจึงต้องนำการวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในโครงการเดียวกันกลายเป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ซึ่งมีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Creswell, 2014; Creswell & Plano Clark, 2007; 2011; 2018; จำเนียร จวงตระกูล และกัญจนวลัย นนทแก้ว แพร์รี่, 2563ก; ข) ในปัจจุบันการวิจัยเชิงคุณภาพได้รับความนิยมมากขึ้นไม่เพียงแต่เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยแบบผสมแต่ยังมีการ

ดำเนินการโครงการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเฉพาะมากขึ้น การวิจัยเชิงคุณภาพมีหลายรูปแบบหรือยุทธศาสตร์การวิจัยซึ่งในปัจจุบันนี้ นิยมแบ่งออกเป็นห้ากลุ่มได้แก่ ยุทธศาสตร์การวิจัยแบบบรรยาย (Narrative) ยุทธศาสตร์การวิจัยแบบศึกษาปรากฏการณ์ (Phenomenological Study) ยุทธศาสตร์การวิจัยแบบการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Grounded Theory) ยุทธศาสตร์การวิจัยแบบการวิจัยวัฒนธรรม (Ethnography) และยุทธศาสตร์การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) (Creswell, 1998; 2007; 2013) การวิจัยในอดีตที่เน้นการวิจัยเชิงปริมาณนั้นเป็นการนำเอาทฤษฎีการบริหารภาครัฐจากต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศตะวันตกมาเป็นฐานในการวิจัยซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการ รวมทั้ง ข้อจำกัดด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตของคนไทย เนื่องจากทฤษฎีตะวันตกนั้นสร้างขึ้นมาจากใต้บริบทของวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งมีความแตกต่างจากวัฒนธรรมไทย และในบางกรณีมีความแตกต่างกันแบบตรงกันข้าม การวิจัยเชิงคุณภาพจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งเนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่อยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติและบริบทของพื้นที่ที่ทำการวิจัยและเป็นการวิจัยที่ช่วยให้เกิดความรู้หรือทฤษฎีหรือแนวทางที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงได้มากขึ้น ในบางกรณีทฤษฎีตะวันตกอาจไม่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งหมด จึงจำเป็นต้องมีการสร้างความรู้หรือทฤษฎีที่เป็นทฤษฎีของไทยเอง (จำเนียร จวงตระกูล, 2553) การวิจัยเชิงคุณภาพรูปแบบหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการสร้างความรู้หรือทฤษฎีจากข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงคือการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล แม้ว่าจะได้มีการดำเนินการวิจัยยุทธศาสตร์นี้เป็นจำนวนมากในประเทศไทย แต่จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นพบว่า การดำเนินการวิจัยที่ใช้ยุทธศาสตร์นี้ยังไม่ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดจำเพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพ ยุทธศาสตร์นี้ อย่างครบถ้วน (Hamid, Saman & Saud, 2012; Tie, Birks & Francis, 2019; นันทนา ขวศิริกุลพล, ตระกูล จิตวัฒนากร และจำเนียร จวงตระกูล, 2566) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดรูปแบบของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ซึ่งมีหลายรูปแบบ การทบทวนวรรณกรรมก่อนการดำเนินการวิจัย กับ การเลือกกระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องสอดคล้องกันกับรูปแบบของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ในแต่ละรูปแบบ เช่น มีการนำวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแบบจำเพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพแบบการศึกษาปรากฏการณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล เป็นต้น ดังนั้น คณะผู้ศึกษาจึงเห็นว่ามี ความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลอย่างชัดเจนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การนำไปใช้ในงานรัฐประศาสนศาสตร์ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

3. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 6 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (2) เพื่อศึกษารูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (3) เพื่อศึกษาการทบทวนวรรณกรรมในการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (4) เพื่อศึกษากระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (5) เพื่อศึกษาคุณลักษณะจำเพาะห้าประการของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล และ (6) เพื่อศึกษาและนำเสนอแนวทางการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลมาในงานรัฐประศาสนศาสตร์

4. วิธีการศึกษา

ใช้วิธีการศึกษาแบบการทบทวนวรรณกรรมที่ไม่ใช้ระบบ ((Non-systematic Literature Review) โดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้วสกัดข้อมูล (Data Extraction) ออกมาเรียบเรียงเป็นบทความนี้ (Dhillon, 2022, pp. 3589-3915; Majumder, 2015, online)

5. ขอบเขตของการศึกษา

การนำเสนอประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล แบ่งออกเป็น 7 ส่วน คือ (1) แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (2) รูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (3) การทบทวนวรรณกรรมในการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (4) กระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (5) คุณลักษณะจำเพาะหำประการของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (6) แนวทางการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลมาในงานรัฐประศาสนศาสตร์ และ (7) อภิปราย สรุปและเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณานำไปใช้ในทางปฏิบัติต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

การศึกษาในส่วนนี้ แบ่งการนำเสนอสาระสำคัญ ออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) ความเป็นมาของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (2) ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล และ (3) คำภาษาไทยที่ใช้เรียกชื่อการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความเป็นมาของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล เป็นผลมาจากการริเริ่มของ Glaser and Strauss ที่ได้ร่วมกันดำเนินการวิจัยในโครงการศึกษา การรับรู้เรื่องการตาย (The Awareness of Dying) ในระหว่าง ปี ค.ศ. 1965 (Tie, Birks & Francis, 2019, online) โดยได้พัฒนาวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบใหม่ขึ้นมาอันเป็นกระบวนการสร้างทฤษฎีจากข้อมูลที่ยังไม่มีผู้ใดเคยดำเนินการแบบนี้มาก่อน ต่อมาได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ “การค้นพบวิธีการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (The Discovery of Grounded Theory)” เมื่อปี ค.ศ.1967 (Glaser & Strauss, 1967) วิธีการศึกษาแบบนี้ได้มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ซึ่งต่อมา Creswell (1998) ได้จัดให้เป็นยุทธศาสตร์การวิจัยเชิงคุณภาพแบบหนึ่งในจำนวนห้ากลุ่มของยุทธศาสตร์การวิจัยเชิงคุณภาพ และในลำดับต่อมาได้มีการแบ่งออกเป็นหลายรูปแบบซึ่งจะได้พิจารณาในลำดับต่อไปในบทความนี้

2. ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

ในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลที่นักวิชาการจำนวนหนึ่งได้นำเสนอไว้ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

ผู้เขียน/ปีที่พิมพ์	ความหมาย
Strauss & Corbin (1998)	เป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นจากข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการวิจัย นักวิจัยเริ่มต้นจากเรื่องที่จะทำการศึกษาและปล่อยให้ทฤษฎีปรากฏขึ้นจากข้อมูล
Glaser & Holton (2004)	เป็นชุดของสมมติฐานเชิงแนวคิดแบบบูรณาการที่ได้สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างทฤษฎีเชิงอุปนัยเกี่ยวกับประเด็นสำคัญที่ได้มีการกำหนดขอบเขตไว้
Charmaz (2006)	เป็นวิธีการในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีจุดเน้นเพื่อสร้างกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีผ่านการสร้างด้วยการวิเคราะห์เชิงอุปนัยจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา
Birks & Mills (2015)	เป็นกระบวนการที่ทฤษฎีถูกสร้างขึ้นโดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา ทฤษฎีที่เกิดขึ้นมิได้เป็นการค้นพบหากแต่เป็นการสร้างขึ้นโดยนักวิจัยผู้ที่มีมองโลกผ่านแว่นขยายที่เฉพาะเจาะจงแบบใดแบบหนึ่งของตนเอง
Delve & Limpaecher (2021)	เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์หรือกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อค้นพบทฤษฎีใหม่ที่เกิดจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงของโลก ซึ่งแตกต่างจากวิธีการวิจัยแบบดั้งเดิมที่ใช้วิธีการเชิงอนุมาน (Deductive) โดยมีการตั้งสมมติฐานแล้วพยายามที่จะพิสูจน์ว่าเป็นจริงหรือไม่เป็นจริงตามนั้น แต่การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลเป็นการใช้แนวทางเชิงอุปนัย (Inductive) ซึ่งทฤษฎีจะเกิดขึ้นจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมและทำการวิเคราะห์
จำเนียร จวงตระกูล (2565 ก)	เป็นการดำเนินการวิจัยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบก่อให้เกิดทฤษฎีปรากฏขึ้นมาจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมและทำการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบตามกระบวนการของการวิจัย

ที่มา: Tie, Birks & Francis, 2019: online; Delve & Limpaecher, 2021, online; จำเนียร จวงตระกูล, 2565ก, 79-80.

จากความหมายที่นำเสนอไว้ในตารางที่ 1 สรุปได้ว่าการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์หนึ่งที่มีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็นกระบวนการที่มีรูปแบบและคุณลักษณะจำเพาะเป็นของตนเองโดยการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการที่กำหนดไว้จนนำไปสู่การสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

3. คำภาษาไทยที่ใช้เรียกชื่อการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

การศึกษาคำภาษาไทยที่ใช้เรียกชื่อการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ ดำเนินการโดยการศึกษาโครงการวิจัยที่ใช้ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลที่ดำเนินการในประเทศไทยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี 2561-2565 ในวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index: TCI) โดยคัดเลือกมาจำนวน 20 บทความและใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และวิธีตามความสะดวกของคณะผู้ศึกษา (Convenient Sampling) (Creswell, 2013) จากการศึกษพบว่ามีการใช้คำภาษาไทยที่แตกต่างกันออกไปจำนวน 14 คำ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คำภาษาไทยที่ใช้เรียกชื่อการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

คำที่ใช้	จำนวน	ผู้วิจัย/ปีที่พิมพ์
1 ทฤษฎีฐานราก	3	พงษ์พิพัฒน์ สายทอง, 2561; กิตติคุณ แสงนิล และคณะ, 2564; สกิตร์ กิจเพ็ชร และคณะ, 2565
2 การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก	3	จอมภัก คัลร์หัต และคณะ, 2562; จุมโน พิก และคณะ, 2563; นฤมล สุภาทอง และคณะ, 2564
3 การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก	2	คมกริช นันทะโรจวงศ์ และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2561; ธนัตถ์ภัทร ธีรธนดิกล และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2563
4 แบบวิธีวิทยาการสร้างทฤษฎีฐานราก	1	จิตตินันท์ พงสุวรรณ และคณะ, 2563
5 วิธีการสร้างทฤษฎีฐานราก	1	มนสิการ เหล่าวานิช, 2564
6 การวิจัยฐานราก	1	อัศรา เมธาสุข และอักษรา ศิลป์สุข, 2564
7 วิธีวิทยาของทฤษฎีฐานราก	1	ปรีชัย ดาวอุดม และคณะ, 2564
8 การสร้างทฤษฎีฐานราก	1	ญานิศา เฟื่อนพะและ และกำธร แจ่มจำรัส, 2565
9 วิธีทฤษฎีฐานราก	1	กัลยา สร้อยสิงห์ และคณะ, 2565
10 แบบวิธีวิทยาการสร้างทฤษฎีฐานราก	1	จิตตินันท์ พงสุวรรณ, 2565
11 การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล	1	พรปวิณ จันทร์ผ่อง และณินญา อุทัยสุข, 2562
12 การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล	1	ยุวดี จันทะศิริ, 2564
13 การศึกษาวิจัยแบบการสร้างทฤษฎีจากข้อมูล	1	ปรียธิดา ชลศึกเสนีย์ และวรรณภา ศรีธัญรัตน์, 2565
14 ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี	1	วรรณวิชนี ถนอมชาติ และสุรพงศ์ คชชา, 2565

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (2566)

จากตารางที่ 2 จะพบว่าโครงการวิจัยที่ได้ตีพิมพ์ดังกล่าวข้างต้นส่วนใหญ่แล้วจะใช้คำว่า “ทฤษฎีฐานราก” ซึ่งเป็นคำที่แปลจากคำภาษาอังกฤษที่ว่า “Grounded Theory” ซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และกระบวนการในการดำเนินการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้ อย่างไรก็ตาม ยังมีการใช้คำว่า “การวิจัยหรือการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี” หรือ “การวิจัยหรือการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล” ซึ่งเป็นคำหรือข้อความที่มีความหมายตรงกับวัตถุประสงค์และ

กระบวนการในการดำเนินการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ สำหรับบทความนี้ คณะผู้ศึกษาได้กำหนดการใช้คำหรือข้อความว่า “การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล”

รูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์นี้แบ่งออกได้เป็นหลายรูปแบบ แต่ในการศึกษาคั้งนี้จะแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ตามแนวทางของ Hamid, Saman & Saud (2012) ที่ได้อธิบายคำจำกัดความเปรียบเทียบกันไว้ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คำจำกัดความของรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

แบบต้นฉบับ (Original GT)	แบบเกลเซอร์เรียน (Glaserian GT)	แบบสเตรสส์เซียน (Straussian GT)	แบบสร้างสรรคนิยม (Constructivist GT)
เป็นต้นกำเนิดและถือว่า เป็นแบบฉบับดั้งเดิมของ ยุทธศาสตร์นี้ มีลักษณะ เป็นแนวทางด้านระเบียบ วิธีการวิจัยที่เป็นแบบ ฉบับของตนเอง โดยเฉพาะมากกว่าที่จะ เป็นระเบียบวิธีการวิจัย เชิงคุณภาพ	เป็นระเบียบวิธีทั่วไปใน การวิเคราะห์ข้อมูลที่ เชื่อมโยงกับการเก็บ รวบรวมข้อมูลที่ใช้ชุด ของวิธีการประยุกต์ที่ เป็นระบบของวิธีการ สร้างทฤษฎีแบบอุปนัย เกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่อง ที่เป็นประเด็นการวิจัย	เป็นระเบียบวิธีการวิจัย เชิงคุณภาพแบบที่ใช้ชุด ของกระบวนการที่เป็น ระบบเพื่อพัฒนาการ สร้างทฤษฎีที่เกิดขึ้นจาก วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล แบบอุปนัยที่เกี่ยวกับ ปรากฏการณ์อย่างใด อย่างหนึ่ง	เป็นวิธีการการศึกษาเพื่อ สร้างทฤษฎีที่ ประกอบด้วยระบบแต่ เป็นแนวทางที่มีความ ยืดหยุ่นในการเก็บ รวบรวมข้อมูลและการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิง คุณภาพเพื่อสร้างทฤษฎี ที่ผนึกแน่นอยู่ในข้อมูล

ที่มา: แปลดัดแปลงจาก Hamid, Saman & Saud (2012)

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า การแบ่งรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์นี้ออกเป็น 4 รูปแบบ ตามแนวทางของ Hamid, Saman & Saud (2012) ซึ่งแต่ละรูปแบบมีจุดเน้นที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจะนำไปสู่ความแตกต่างในการดำเนินการวิจัยในแต่ละรูปแบบหลายประเด็น เช่น การทบทวนวรรณกรรมก่อนการดำเนินการวิจัย ซึ่งจะได้ศึกษาในลำดับต่อไป

การทบทวนวรรณกรรมในการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษา เพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

คุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ที่มีความแตกต่างไปจากการวิจัยยุทธศาสตร์อื่น คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการทบทวนวรรณกรรมก่อนการดำเนินการวิจัย จากการศึกษาพบว่า การใช้วรรณกรรมในการดำเนินการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ ในแต่ละรูปแบบแตกต่างกันออกไป สรุปได้ตามแนวทางของ Hamid, Saman & Saud (2012) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การใช้วรรณกรรมในแต่ละรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

แบบต้นฉบับ (Original GT)	แบบเกลเซอร์เรียน (Glaserian GT)	แบบสตรีสเซียน (Straussian GT)	แบบสร้างสรรคนิยม (Constructivist GT)
หลีกเลี่ยงการทบทวนวรรณกรรมในตอนเริ่มต้นการวิจัยแต่เปิดใจกว้างเมื่อทำการทบทวนวรรณกรรมในภายหลังซึ่งทำแบบต่อเนื่องและนำมาใช้เปรียบเทียบต่อเนื่องในการวิเคราะห์ข้อมูล	ควรหลีกเลี่ยงหรือเพิกเฉยต่อการทบทวนวรรณกรรมก่อนการสร้างทฤษฎีและแนวคิดจากการวิจัย ทั้งนี้เพื่อไม่ให้วรรณกรรมครอบงำความคิดของนักวิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อก่อให้เกิดทฤษฎีจากข้อมูล	ใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการตั้งคำถามการวิจัย การกำหนดกลุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี และในฐานะที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ อย่างไรก็ตามไม่ควรเน้นมากเกินไปจนละเลยไม่ดำเนินการเพื่อให้ค้นพบทฤษฎีด้วยตนเอง	ยอมรับการใช้วรรณกรรมและจัดทำข้อเสนอในการสร้างทฤษฎีที่อยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ในอดีตและที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันของนักวิจัย ซึ่งรวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลและการปฏิบัติ

ที่มา: แปลและดัดแปลงจาก Hamid, Saman & Saud (2012)

จากตารางที่ 4 สรุปได้ว่า การวิจัยยุทธศาสตร์นี้ แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีวิธีการใช้วรรณกรรมที่แตกต่างกันออกไป ในรูปแบบแรกเป็น แบบต้นฉบับ ต้องไม่ทำการทบทวนวรรณกรรมก่อนดำเนินการวิจัยเนื่องจากวรรณกรรมจะไปครอบงำความคิดนักวิจัยไม่ให้อาจสร้างทฤษฎีได้ตามที่ควรจะเป็นในกระบวนการดำเนินการ รูปแบบที่สองคือ แบบเกลเซอร์เรียน ให้หลีกเลี่ยงการทบทวนวรรณกรรมก่อนการดำเนินการวิจัยเช่นเดียวกัน รูปแบบที่สามคือ แบบสตรีสเซียน ให้ทำการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถามการวิจัยและในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยให้ทำพอประมาณที่จะไม่ทำให้เกิดการครอบงำความคิดของนักวิจัย และ รูปแบบที่สี่ แบบสร้างสรรคนิยม ให้ทำการทบทวนวรรณกรรมก่อนการวิจัยเพื่อให้ นักวิจัยมีประสบการณ์ในการที่จะสามารถสร้างทฤษฎีขึ้นมาได้ร่วมกับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ดังนั้นนักวิจัย จำเป็นจะต้องระบุและอธิบายการใช้วรรณกรรมในโครงการวิจัยของตนให้สอดคล้องกับรูปแบบของการวิจัยที่เลือกใช้

กระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยยุทธศาสตร์นั้นนอกจากจะต้องใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบดั้งเดิมแล้ว (Conventional Content Analysis) (Hsieh & Shannon, 2005; จำเนียร จวงตระกูล และนวิสนันท์ วงศ์ประสิทธิ์, 2562; จำเนียร จวงตระกูล, 2563ก) ยังมีข้อกำหนดให้ใช้กระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละรูปแบบแตกต่างกันออกไปที่เป็นแบบจำเพาะของแต่ละรูปแบบอีกด้วย ดังที่ Hamid, Saman, & Saud (2012) ได้อธิบายไว้ตามที่ปรากฏในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 กระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละรูปแบบของยุทธศาสตร์การศึกษา เพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

แบบต้นฉบับ (Original GT)	แบบเกลเซอร์เรียน (Glaserian GT)	แบบสตรีสเซียน (Straussian GT)	แบบสร้างสรรคนิยม (Constructivist GT)
ลงรหัสแบบเปิดและ เน้นวิธีการ เปรียบเทียบอย่าง ต่อเนื่องและคงเส้น คงวา	ลงรหัสที่เนื้อหา รหัส แบบเปิด รหัสแบบ คัดเลือก และรหัสเชิง ทฤษฎี	ลงรหัสแบบเปิดรหัสแบบ รอบแกนและรหัสแบบ คัดเลือกเป็นหลักสำคัญ	ลงรหัสแบบเริ่มต้นรหัส โดยใช้จุดเน้น รหัสเชิง ทฤษฎี และการเขียน บันทึก

ที่มา: แปลและดัดแปลงจาก Hamid, Saman & Saud, (2012)

จากตารางที่ 5 สรุปได้ว่า กระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละรูปแบบมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ แบบต้นฉบับ เน้นการกำหนดรหัสเปิด (Open Coding) ให้มากเพื่อนำมาจัดกลุ่มข้อมูลหรือประเภทข้อมูล (Category) โดยเน้นการเปรียบเทียบอย่างต่อเนื่องอย่างคงเส้นคงวา (Constant Comparative Method) ส่วน แบบเกลเซอร์เรียน ใช้ Substantive coding, Open coding, Selective coding and Theoretical coding สำหรับ แบบสตรีสเซียน ใช้ Open coding, Axial coding, Selective coding ส่วน แบบสร้างสรรคนิยม ใช้ Initial coding, Focused coding, Theoretical coding นักวิจัยจำเป็นต้องกำหนดกระบวนการกำหนดรหัสให้สอดคล้องกับรูปแบบของการวิจัย ที่เลือกใช้ในการดำเนินโครงการวิจัยของตน

คุณลักษณะจำเพาะห้าประการของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษา เพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

การดำเนินการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ มีข้อกำหนดที่เป็นคุณลักษณะจำเพาะที่จะต้องดำเนินการควบคู่กันไปในการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 5 ประการ ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 คุณลักษณะจำเพาะห้าประการของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

คุณลักษณะจำเพาะ	คำอธิบาย
1. วิธีการสุ่มตัวอย่าง	เริ่มต้นด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้สามารถเริ่มต้นดำเนินการวิจัยได้แล้วใช้การสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) ในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไปจนข้อมูลอิ่มตัวและสามารถสร้างทฤษฎีขึ้นมาได้
2. การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	ต้องทำควบคู่กันไปในเวลาเดียวกัน (Concurrent Data Collection and Analysis) ต่อเนื่องไปจนข้อมูลอิ่มตัวและสามารถสร้างทฤษฎีขึ้นมาได้
3. การเปรียบเทียบต่อเนื่องคงเส้นคงวา	ต้องทำการเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่องคงเส้นคงวา (Constant Comparative Method) ในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 6 คุณลักษณะจำเพาะห้าประการของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (ต่อ)

คุณลักษณะจำเพาะ	คำอธิบาย
4. การใช้ความไวเชิงทฤษฎี	ต้องมีความไวเชิงทฤษฎี (Theoretical Sensitivity) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สามารถสร้างทฤษฎีขึ้นมาได้จากข้อมูล
5. การทำบันทึกการดำเนินการวิจัย	ต้องทำการบันทึก (Memo) อย่างต่อเนื่องในการดำเนินการวิจัย

ที่มา: ปรับจาก นันทนา ชวศิริกุลพล, ตระกูล จิตวัฒนากร และจำเนียร จวงตระกูล (2566 ก)

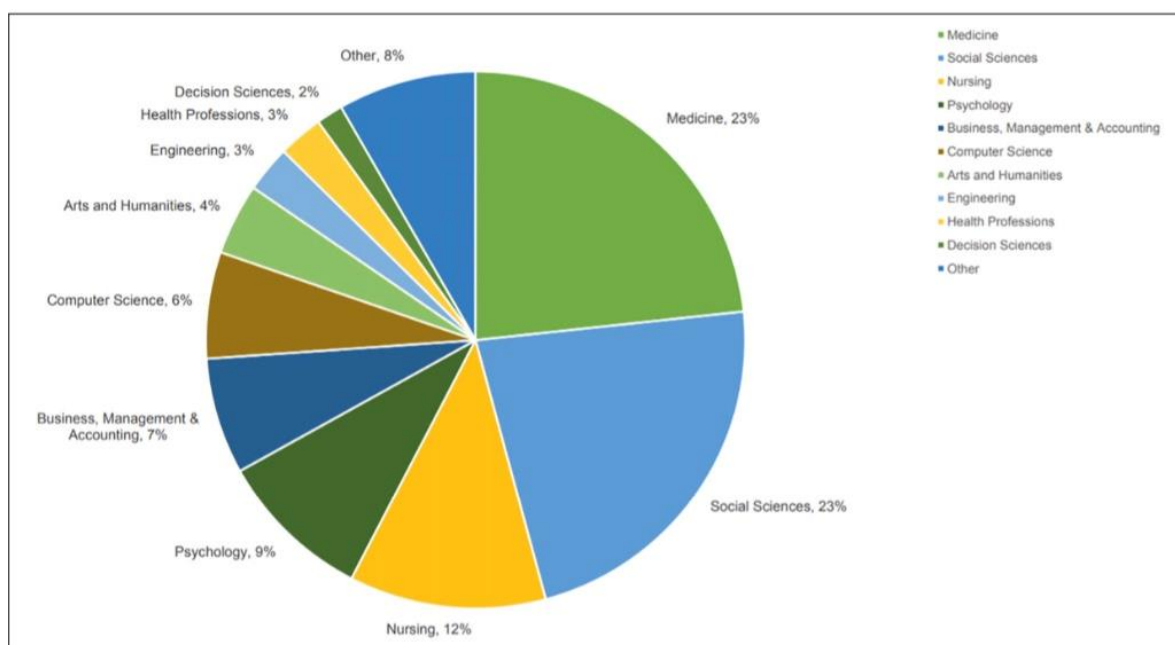
จากตารางที่ 6 สรุปได้ว่า ข้อกำหนดจำเพาะที่นักวิจัยจะต้องดำเนินการโดยจะละเว้นเสียมิได้ในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล มี 5 ประการ ซึ่งถ้าหากมิได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดจำเพาะดังกล่าวนี้ อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพหรือความแกร่งทางวิชาการและความเชื่อถือได้ของผลการวิจัย และอาจทำให้ผลการวิจัยขาดความสมบูรณ์หรืออาจจะไม่สามารถถือว่าเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลที่สมบูรณ์ได้

การใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ในงานรัฐประศาสนศาสตร์

การนำเสนอในส่วนนี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย (1) การใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในต่างประเทศ (2) การใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในประเทศไทย (3) การใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การสร้างทฤษฎีจากข้อมูลเชิงกระบวนการในงานรัฐประศาสนศาสตร์ และ (4) แนวทางการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในงานรัฐประศาสนศาสตร์

1. การใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในต่างประเทศ

จากการศึกษาของ Makri & Neely (2021) พบว่า มีการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์นี้ในงานด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลโดยทั่วไปในประเทศ
ที่มา: Makri & Neely (2021)

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่ามีการการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในหลากหลายสาขาวิชา ส่วนที่ใช้มากที่สุดสองสาขาวิชาเท่ากัน คือ ร้อยละ 23 คือ สาขาแพทยศาสตร์และสังคมศาสตร์รวมกันเป็นร้อยละ 46 ในงานที่นำเสนอมีได้นำเสนอการนำไปใช้ในงานรัฐประศาสนศาสตร์ แต่มีการนำเสนอการนำไปใช้ในสาขาการจัดการธุรกิจและการบัญชีคือเพียงร้อยละ 7 จึงถือได้ว่า ยังเป็นช่องว่างและเป็นโอกาสที่จะส่งเสริมให้มีการนำไปใช้ในงานรัฐประศาสนศาสตร์ได้มากขึ้น

2. การใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในประเทศไทย

ในส่วนนี้จะได้นำเสนอการศึกษาโครงการวิจัยที่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์นี้ในประเทศไทยในช่วงเวลาห้าปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561-2565) โดยสืบค้นจากวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย โดยคัดเลือกมาจำนวน 20 บทความและใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และวิธีตามความสะดวกของคณะผู้ศึกษา (Convenient Sampling) (Creswell, 2013) เพื่อค้นหาว่ามีการนำไปใช้ดำเนินการวิจัยในสาขาวิชาใดบ้าง ผลการศึกษาปรากฏดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การศึกษาโครงการวิจัยเชิงคุณภาพพุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2561-2565

ผู้วิจัย/ปีที่พิมพ์	ชื่อเรื่อง	สาขา	ชื่อวารสาร
1. คมกริช นันทะโรจวงศ์ และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2561)	การให้ความหมาย ที่มาของ ความหมายและกระบวนการ เสริมสร้างภาวะผู้นำในตนเอง ของวัยรุ่นกลุ่มเจนเอเรชั่นซี: การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก	ทรัพยากร มนุษย์	วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46(3), 1-8.
2. พงษ์พิพัฒน์ สายทอง (2561)	การประยุกต์ใช้ทฤษฎีฐานราก แนวสร้างสรรคินิยมเพื่อสร้าง มโนทัศน์ศิลป์ ในการออกแบบ ตัวละครสัตว์หิมพานต์สำหรับ งานแอนิเมชัน	ทัศนศิลป์	Veridian E-Journal, Silpakorn University. ฉบับภาษาไทย สาขา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(3), 914-928.
3. รังมณฑล ทองหล่อ และชนนากร เมรินทร์ (2561)	การสร้างธุรกิจบนโลกดิจิทัลของ นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร : การศึกษา เพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก	การบริหาร ธุรกิจ	Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(2), 3098-3112.
4. ชลธิชา ทิพย์ประทุม (2561)	การพัฒนาตัวชี้วัดเจตจำนงสุจริต ในการบริหารงานของ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก	การบริหาร การศึกษา	วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, 10(4), 133-143.
5. รุ่งศิริ มีแก้ว, วรรณรักษ์ งามแมน และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2561)	การให้ความหมายและ กระบวนการทำงานนอกเวลา ของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตเพชรบุรี	การบริหาร การศึกษา	Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(2), 2596-2609.
6. สลา สามิภักดิ์ (2562)	การให้ความหมายของ “คิด เป็น” โดยใช้ทฤษฎีฐานราก	ทรัพยากร มนุษย์	Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 12(1), 387-403.

ตารางที่ 7 การศึกษาโครงการวิจัยเชิงคุณภาพพุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2561-2565 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปีที่พิมพ์	ชื่อเรื่อง	สาขา	ชื่อวารสาร
7. ฐิติวัจน์ ทองแก้ว และ ประสพชัย พสุนนท์ (2562)	การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก: การจัดการสมรรถนะการ ประกอบอาชีพเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตของคนพิการใน บริบทของประเทศไทย	ทรัพยากร มนุษย์	วารสารอิเล็กทรอนิกส์การ เรียนรู้ทางไกลเชิง นวัตกรรม, 9(1), 79-94.
8. จอมภัก คลังหัต, รัช มงคล ทองหล่อ, เพชร พรหมมะ และสิริวิญญ์ ปราณีตพลกรัง (2019)	นวัตกรรมทางธุรกิจของ ผู้ประกอบการธุรกิจเดอะมูน โฮสเทล: การศึกษาเพื่อสร้าง ทฤษฎีฐานราก	การบริหาร ธุรกิจ	Veridian E-Journal, Silpakorn University. ฉบับภาษาไทย สาขา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 12(3), 141- 156.
9. จุมนัน ฝีก, ประดิษฐ์ ศิลาบุตร, พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง และสุรศักดิ์ ศรีกระจาง (2020)	การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐาน ราก: ภาวะผู้นำสถานศึกษาของผู้ อำนวยการโรงเรียนดีเด่นในพระ ราชอาณาจักรกัมพูชา	การบริหาร การศึกษา	วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช, 12(2), 173-183.
10. ธนัตถภัทร ธีรธัญ ดิลก และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2563)	องค์ประกอบคุณภาพชีวิตการ ทำงานที่ดีในมุมมองของ พนักงานขับรถบรรทุกทุกในประเทศไทย: การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐาน ราก	ทรัพยากร มนุษย์	วารสารอิเล็กทรอนิกส์การ เรียนรู้ทางไกลเชิง นวัตกรรม, 10(2), 175- 188.
11. จิตตินันท์ พงสุวรรณ, พิชญ์ชญาณัฐ เรืองเรือง กุลฤทธิ์, และ กาญจน์สุนภัส บาลทิพย์ (2563)	แรงจูงใจในการบริหารจัดการดูแล ผู้รอดชีวิตจากโรคหลอดเลือด สมองในระยะยาว ของผู้ดูแลใน เขตอำเภอหนึ่งของจังหวัด ชายแดนใต้	พยาบาล	วารสารเครือข่ายวิทยาลัย พยาบาลและการ สาธารณสุขภาคใต้, 7(2), 85-99
12. วันทิศา โพธิสาร, สมคิด สร้อยนำ และเรวณี ชัยเขาวรัตน์ (2563)	การบริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ: การศึกษาทฤษฎีฐานราก	การบริหาร การศึกษา	วารสารมหาวิทยาลัยราช ภัฏมหาสารคาม, 14(1), 127-138.
13. กิตติคุณ แสงนิล, สันติธร ภูริภักดี และ พิทักษ์ ศิริวงศ์ (2564)	การสร้างคุณค่าร่วมเพื่อความ ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน : แนวทางจากทฤษฎีฐานราก	การบริหาร ธุรกิจ	วารสารเกษมบัณฑิต, 22(2), 83-96.

ตารางที่ 7 การศึกษาโครงการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2561-2565 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปีที่พิมพ์	ชื่อเรื่อง	สาขา	ชื่อวารสาร
14. นฤมล สุภาพทอง, สวัสดิ์ โพธิ์วัฒน์ และ สุรัตน์ ดวงชาทม (2564)	ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นเลิศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก	การบริหาร การศึกษา	วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 15(1), 98-109.
15. ยุวดี จันทะศิริ (2564)	การจัดการคนคุณภาพของ บริษัทข้ามชาติแบบวัฒนธรรมตะวันตกในประเทศไทย: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล	การ บริหารธุรกิจ	วารสารบริหารธุรกิจ เทคโนโลยีมหานคร, 18(2), 156-179.
16. สติร กิจเพ็ชร, ภัทราวดี มากมี, ปริญญา เรื่องทิพย์ และกนก พานทอง (2565)	ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทย: เมรุลอย	วัฒนธรรม	วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 12(2), 397-408.
17. กัลยา สร้อยสิงห์, องอาจ นัยพัฒน์ และ อรุมา เจริญสุข (2565)	คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการใหม่ที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจ บริการอาหารและเครื่องดื่มในสถานการณ์โควิด-19	การ บริหารธุรกิจ	วารสารศิลปการจัดการ, 6(4), 1628-1646.
18. จิตตินันท์ พงสุวรรณ (2565)	การบริหารจัดการดูแลตนเองและครอบครัวในระยะยาวของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองในเขตอำเภอหนึ่งของจังหวัดชายแดนใต้	พยาบาล	The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health, 9(1), 213-227.
19. ผลิตา หนูดหะ, กาญจน์สุนภัส บาลทิพย์ และพิมพ์พนิต ภาศรี (2565)	การรับรู้เป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4	พยาบาล	วารสารพยาบาลสงขลา นครินทร์, 42(1), 1-10.

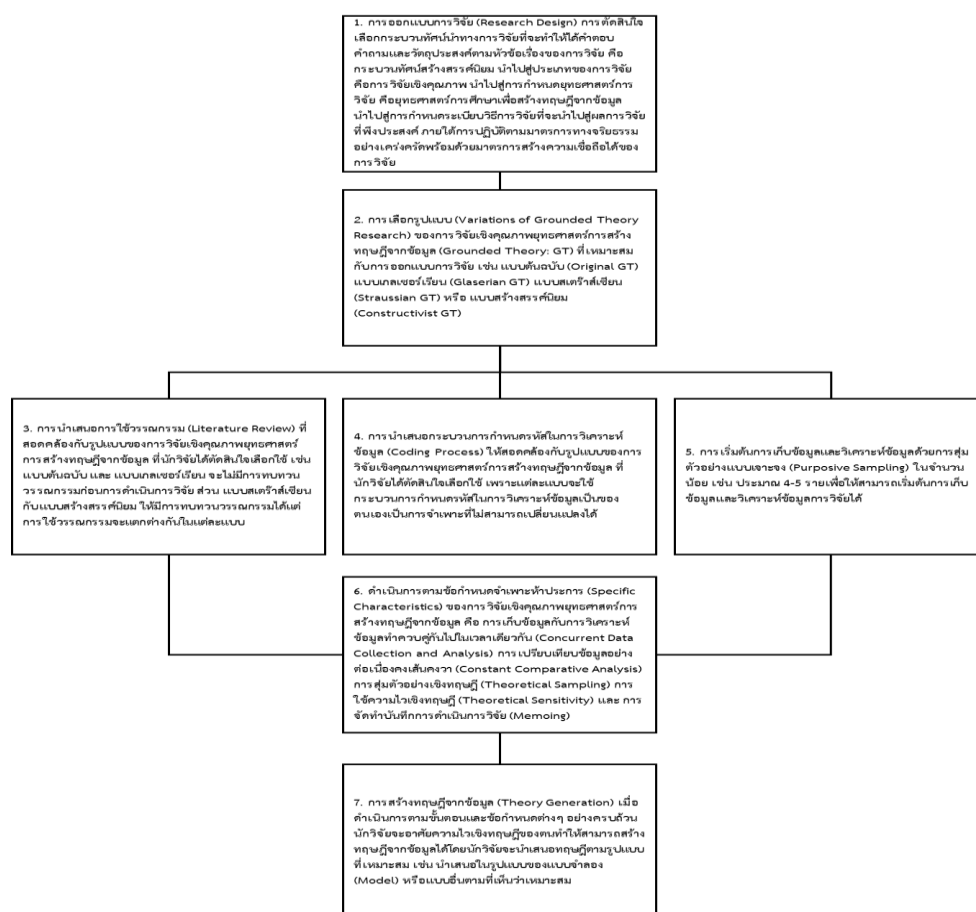
ที่มา: คณะผู้ศึกษา (2566)

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่าการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในประเทศไทยในช่วงเวลาห้าปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561-2565) นั้น มีการนำไปใช้ในสาขา การบริหาร การศึกษา กับ สาขาการบริหารธุรกิจ ในจำนวนที่เท่ากันคือ 5 โครงการ รวมเป็น 10 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาเป็นสาขาทรัพยากรมนุษย์ 4 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 10.00 และสาขาพยาบาล 3 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 7.5 ส่วนที่เหลือเป็นสาขาอื่นๆ อย่างละหนึ่งโครงการ ส่วนวารสารที่มีการตีพิมพ์บทความ

การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์นี้มากที่สุดคือวารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ จำนวน 5 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 12.50 ส่วนที่เหลือกระจายไปยังวารสารอื่นๆ แตกต่างกันไปจากการศึกษานี้ จะเห็นว่ายังมีโอกาสที่จะสามารถนำการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลไปใช้ในงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์โดยตรงในประเทศไทยได้อีกมากเช่นกัน

3. แนวทางการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลเชิงกระบวนการในงานรัฐประศาสนศาสตร์

การศึกษาในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอแนวทางในการนำการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลไปใช้ในงานรัฐประศาสนศาสตร์เชิงกระบวนการวิจัย โดยอาศัยแนวทางที่นำเสนอไว้โดย นันทนา ขวศิริกุลพล, ตระกูล จิตวัฒนากร และจำเนียร จวงตระกูล (2566) และ Tie, Birks & Francis (2019: online) มาปรับปรุงใหม่เป็นกระบวนการดำเนินการวิจัยที่ใช้ในงานรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลเชิงกระบวนการวิจัย
ในงานรัฐประศาสนศาสตร์
ที่มา: คณะผู้ศึกษา (2566)

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า การใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนแรก เป็นการออกแบบการวิจัย (จำเนียร จวงตระกูล, 2565ก; จำเนียร จวงตระกูล, อรรถพล ศิริลัทธยากร, สุชานาถ สิงหาปัด และปรัชนันท์ เจริญอาภรณ์วัฒนา, 2022) โดยเลือกประเด็นที่จะนำมาทำการวิจัย แล้วจึงกำหนดหัวข้อเรื่องการวิจัย (Research Topic) พิจารณาเลือกกระบวนทัศน์ที่จะใช้สำหรับการวิจัย (Research Paradigm) กล่าวคือ หากพิจารณาเห็นว่าหัวข้อเรื่องที่จะทำการวิจัยนั้นเป็นเรื่องที่จะต้องสร้างความรู้หรือทฤษฎีขึ้นมาใหม่ ก็จะเลือกใช้กระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดประเภทของการวิจัยคือเป็นแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แล้วนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยเชิงคุณภาพ (Research Strategy) ซึ่งในกรณีนี้ คือ ยุทธศาสตร์การวิจัยแบบการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Grounded Theory) ซึ่งนำไปสู่การกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย (Research Methodology) ซึ่งเป็นกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการวิจัย โดยอยู่ภายใต้ข้อกำหนดทางจริยธรรมการวิจัย (Research Ethics) และจรรยาบรรณวิชาชีพนักวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการได้รับคำยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล (Informed Consent) การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล (Privacy) และการปกปิดผู้ให้ข้อมูลไว้เป็นความลับที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ (Confidentiality) (จำเนียร จวงตระกูล, 2563ข; จำเนียร จวงตระกูล, ตระกูล จิตวัฒนากร, วอนชนก ไชยสุนทร และวรรณภา ลือกิตตินันท์, 2564) ในขณะเดียวกันก็จำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการสร้างความเชื่อถือได้ของงานวิจัย (Rigor or Trustworthiness) โดยวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำระบบการตรวจสอบโครงการวิจัย (Audit Trail) (จำเนียร จวงตระกูล, 2563ข; Shenton, 2004) และอื่นๆ

ขั้นตอนที่ 2 นักวิจัยจะต้องเลือกรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ที่เหมาะสมกับโครงการวิจัยของตน เช่น แบบต้นฉบับ แบบเกลเซอร์เรียน แบบสตรีสเซียน หรือ แบบสร้างสรรค์นิยม เป็นต้น ซึ่งแต่ละแบบจะมีวิธีการดำเนินการในรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไปเป็นแบบจำเพาะที่เป็นแบบฉบับของตนเองซึ่งไม่สามารถใช้แทนกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้วรรณกรรม และกระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูล (จำเนียร จวงตระกูล, 2565ก; Hamid, Saman, & Saud, 2012)

ขั้นตอนที่ 3 นักวิจัยจะต้องนำเสนอการใช้วรรณกรรม (Literature Review) ที่สอดคล้องกับรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ที่นักวิจัยได้ตัดสินใจเลือกใช้ (จำเนียร จวงตระกูล, 2565ก) เช่น แบบต้นฉบับ และ แบบ เกลเซอร์เรียน จะไม่มีการทบทวนวรรณกรรมก่อนการดำเนินการวิจัย (Hamid, Saman, & Saud, 2012) เนื่องจากเห็นว่าการทบทวนวรรณกรรมจะครอบงำความคิดของนักวิจัยซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการเกิดขึ้นของทฤษฎี ส่วนแบบสตรีสเซียนกับแบบสร้างสรรค์นิยมให้มีการทบทวนวรรณกรรมได้ แต่การใช้วรรณกรรมจะแตกต่างกันในแต่ละแบบคือแบบสตรีสเซียน เห็นว่าการทบทวนวรรณกรรมจะช่วยในการออกแบบการวิจัยและช่วยให้นักวิจัยเข้าใจในประเด็นที่จะดำเนินการวิจัยได้ชัดเจนมากขึ้น ส่วนแบบสร้างสรรค์นิยม เห็นว่าการทบทวนวรรณกรรมจะช่วยให้นักวิจัยมีความไวทางทฤษฎีที่จะช่วยให้เกิดการสร้างทฤษฎีได้ดีขึ้น (Hamid, Saman, & Saud, 2012)

ขั้นตอนที่ 4 นักวิจัยจะต้องนำเสนอกระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ที่นักวิจัยได้ตัดสินใจเลือกใช้ (จำเนียร จวงตระกูล, 2565ก; Hamid, Saman, & Saud, 2012) เพราะแต่ละแบบจะใช้กระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นของตนเองเป็นการจำเพาะที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือใช้แทนกันได้ได้ดังได้นำเสนอไว้แล้วข้างต้น

ขั้นตอนที่ 5 นักวิจัยจะเริ่มต้นการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในจำนวนเพียงเล็กน้อย เช่น ประมาณ 4-5 ราย (Tie, Birks & Francis, 2019; Creswell, 2013) เพื่อให้สามารถเริ่มต้นการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยได้ และต่อจากนั้นไปนักวิจัยจะต้องใช้การสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) อย่างต่อเนื่องต่อไปจนเสร็จสิ้นและสามารถสร้างทฤษฎีขึ้นมาได้

ขั้นตอนที่ 6 ในขณะที่นักวิจัยทำการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลนั้น นักวิจัยมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติไปในเวลาเดียวกัน คือ การดำเนินการตามข้อกำหนดจำเพาะห้าประการ (Specific Characteristics) ของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (นันทนา ขวศิริกุลพล, ตระกูล จิตวัฒนากร และจำเนียร จวงตระกูล, 2566ก; Tie, Birks & Francis, 2019) คือ การเก็บข้อมูลกับการวิเคราะห์ข้อมูลทำควบคู่กันไปในเวลาเดียวกัน คือเก็บข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลที่เลือกใช้ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ในขณะเดียวกันในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นนักวิจัยจะต้องทำการเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่องอย่างคงเส้นคงวา เพื่อให้เห็นความเหมือนหรือความแตกต่างของข้อมูล เพื่อที่จะกลับออกไปเก็บข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมให้เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์เป็นแบบกลับไปกลับมาเป็นแบบซิกแซก (Zigzag) เรื่อยไปจนได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ และในการออกไปหาข้อมูลเพิ่มเติมนี้นักวิจัยจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) คือการพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลรายใดจะสามารถให้ข้อมูลที่นักวิจัยขาดอยู่ได้ดีที่สุดก็จะเจาะจงไปเก็บข้อมูลจากบุคคลผู้นั้น การดำเนินการเช่นนี้เรียกว่าการสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี ในขณะเดียวกันกับที่นักวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทุกขณะนักวิจัยจะต้องสังเกตการเกิดขึ้นของทฤษฎีไปด้วยกล่าวคือผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมานั้นนำไปสู่การสร้างทฤษฎีได้หรือยังวิธีการนี้เป็นการใช้ความไวเชิงทฤษฎี และในทุกขั้นตอนของการดำเนินการต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้วรวมทั้งการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล นักวิจัยจะต้องจัดทำบันทึกการดำเนินการวิจัยไว้เป็นหลักฐาน บันทึกนี้มีประโยชน์หลายอย่าง เช่น ใช้ในการตรวจทานการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ทบทวนเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ ในระหว่างดำเนินการวิจัย รวมทั้งใช้ประโยชน์ในการอธิบายขยายความ การอภิปรายผลการวิจัย เป็นต้น ในกรณีที่ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล (Computer-assisted qualitative data analysis software) (จำเนียร จวงตระกูล, 2562) นักวิจัยสามารถจัดทำบันทึกลงในโปรแกรมควบคู่ไปกับการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลได้และโปรแกรมสามารถช่วยในการนำบันทึกไปใช้งานต่างๆ ได้ด้วย

ขั้นตอนที่ 7 เมื่อได้ดำเนินการต่างๆ ข้างต้นต่อเนื่องมา นักวิจัยจะก้าวเข้าสู่การสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Theory Generation) ได้โดยนักวิจัยจะอาศัยความไวเชิงทฤษฎีของตน (นันทนา ขวศิริกุลพล, ตระกูล จิตวัฒนากร และจำเนียร จวงตระกูล, 2566ก; Tie, Birks & Francis, 2019) ทำให้สามารถสร้างทฤษฎีจาก

ข้อมูลได้โดยนักวิจัยจะนำเสนอทฤษฎีตามรูปแบบที่เหมาะสม เช่น นำเสนอในรูปแบบของแบบจำลอง (Model) แบบประพจน์ (Propositions) แบบสมมุติฐาน (Hypotheses) แบบบรรยาย (Descriptive) หรือแบบอื่นตามที่เห็นว่าเหมาะสม (จำเนียร จวงตระกูล, 2565) และสามารถนำไปใช้งานต่างๆ ต่อไป เช่น นำไปอธิบายปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือนำไปทดสอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อยืนยันและใช้ในการสามารถต่อไป เป็นต้น

4. แนวทางการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในงานรัฐประศาสนศาสตร์

ดังได้กล่าวแล้วข้างต้นว่างานรัฐประศาสนศาสตร์หรือการบริหารรัฐกิจเป็นการนำนโยบายสาธารณะสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ นโยบายสาธารณะอาจอยู่ในรูปแบบต่างๆ รวมทั้ง กฎหมายด้วยงานรัฐประศาสนศาสตร์ จึงอาจเรียกได้ว่าเป็นงานเกี่ยวกับการบริหารกิจการภาครัฐ ในอำนาจอธิปไตยของรัฐทั้งสามสาขา กล่าวคือ อำนาจอธิปไตย โดยผ่านทางรัฐสภา ซึ่งรวมทั้งการตรากฎหมาย แก้ไขปรับปรุงกฎหมายและการยกเลิกกฎหมายต่างๆ อำนาจบริหาร เป็นการนำกฎหมายสู่การปฏิบัติหรือการบังคับใช้กฎหมายผ่านทางรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี โดยมีกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานภาครัฐรูปแบบอื่นทำหน้าที่ในการดำเนินการ และ อำนาจตุลาการ ผ่านทางศาลต่างๆ ทำหน้าที่ตัดสินข้อขัดแย้งในการบังคับใช้กฎหมาย ตัดสินคดีความต่างๆ การดำเนินการในการใช้อำนาจทั้งสามนี้จะมีการบริหารคืองานรัฐประศาสนศาสตร์หรือการบริหารรัฐกิจเป็นเครื่องมือ และในการดำเนินการต่างๆ จำเป็นต้องใช้งานวิจัยเป็นฐานทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยแบบผสม การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลเป็นการวิจัยที่มีความสำคัญที่สามารถใช้ในงานรัฐประศาสนศาสตร์ได้ทั้งในฐานะที่เป็นโครงการวิจัยเชิงคุณภาพโดยตรง และเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยแบบผสม ทั้งนี้ จำเนียร จวงตระกูล, อรรถพล ศิริลัทธยากร, สุชานาถ สิงหาปัด และปรีชนันท์ เจริญอาภรณ์วัฒนา (2565, หน้า 15) ได้นำเสนอแนวทางการนำไปใช้ในงานรัฐประศาสนศาสตร์ไว้ดังปรากฏในกล่องที่ 1

กล่องที่ 1 การนำการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลไปใช้ในงานรัฐประศาสนศาสตร์

การใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์จะทำให้การกำหนดนโยบายและการนำนโยบายสู่การปฏิบัติมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากสามารถสร้างทฤษฎีที่เป็นของไทยเองขึ้นมาใช้ในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย แทนที่จะอาศัยทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่เป็นของตะวันตกที่นำมาใช้กับสังคมไทยซึ่งมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นอย่างมากซึ่งในหลายกรณีมีความแตกต่างเป็นแบบตรงกันข้ามจนไม่สามารถดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้เนื่องจากไม่สามารถปรับเข้ากับวัฒนธรรมของสังคมไทยได้หากได้มีการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลเข้ามาอุดช่องว่างในส่วนนี้ก็จะทำให้การกำหนดนโยบายและการนำนโยบายสู่การปฏิบัติในสังคมไทยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ที่มา: ปรับจาก จำเนียร จวงตระกูล, อรรถพล ศิริลัทธยากร, สุชานาถ สิงหาปัด และปรีชนันท์ เจริญอาภรณ์วัฒนา (2022)

อภิปราย สรุป และเสนอแนะ

การอภิปรายผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล การศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อนี้ มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย จำนวน 2 ประเด็น คือ การให้คำจำกัด ความของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ซึ่งมีการให้ความหมายที่ แตกต่างกันไปตามที่ได้ศึกษาข้างต้น (Tie, Birks & Francis, 2019, online; Delve & Limpaecher, 2021, online; จำเนียร จวงตระกูล, 2565ก) แต่คณะผู้ศึกษาเห็นว่าคำจำกัดความของ Delve & Limpaecher (2021, online) และของจำเนียร จวงตระกูล (2565ก) เป็นคำจำกัดความที่มีความชัดเจนมาก ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายคำจำกัดความโดย จำเนียร จวงตระกูล (2565ก) เป็นการยึดถือเอาวัตถุประสงค์หลัก ของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ คือการดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล เป็นหลัก ส่วนประเด็นที่สองคือ คำ ภาษาไทยที่ใช้เรียกชื่อการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่ามีการใช้คำภาษาไทยที่ต่างกัน ออกไปถึง 14 คำ โดยมีการใช้คำว่า “ทฤษฎีฐานราก” เป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องและใกล้เคียงกับการศึกษา ของ (นันทนา ขวศิริกุลชล, ตระกูล จิตวัฒนกร และจำเนียร จวงตระกูล, 2566ก) ซึ่งมีการใช้คำภาษาไทย จำนวน 12 คำและส่วนใหญ่มีคำว่า “ทฤษฎีฐานราก” เป็นส่วนประกอบ อย่างไรก็ตามพบว่ามีการใช้คำว่า การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี (วรรณวิชนี วัฒนชาติ และสุรพงศ์ คชชา, 2565) การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจาก ข้อมูล (พรปวีณ์ จันทรวงศ์ และดณีนุชา อุทัยสุข, 2562) การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (ยุวดี จันทะศิริ, 2564) การศึกษาวิจัยแบบการสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (ปรียธิดา ชลศึกเสนีย์ และวรรณภา ศรีธัญรัตน์, 2565) ซึ่งคณะผู้ศึกษาเห็นว่าคำเหล่านี้เป็นคำที่มีความหมายตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ คือ การ วิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล คณะผู้ศึกษาจึงได้เลือกใช้คำว่า “การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล” ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้และสนับสนุนให้ใช้คำนี้ต่อไปในปัจจุบันและในอนาคต

2. เพื่อศึกษารูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล เนื่องจากการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ มีการจำแนกออกเป็นหลายรูปแบบและแต่ละแบบมีข้อกำหนดเฉพาะเป็นของ ตนเองหลายประการโดยโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อกำหนด เกี่ยวกับการทบทวนวรรณกรรมก่อนดำเนินการวิจัยและ ข้อกำหนดเกี่ยวกับกระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละแบบโดยที่ไม่ สามารถใช้ทดแทนกันได้เลย การกำหนดรูปแบบของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ จึงมีความจำเป็นที่นักวิจัยจะต้อง ระบุรูปแบบของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ให้ชัดเจน โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แบ่งรูปแบบของการวิจัยยุทธศาสตร์ นี้ ออกเป็น 4 รูปแบบ (Hamid, Saman, & Saud, 2012) นักวิจัยจำเป็นจะต้องตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบใด รูปแบบหนึ่งในโครงการวิจัยของตนและระบุให้ชัดเจนเนื่องจากจะมีความเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นการใช้ วรรณกรรมและการใช้กระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูล จากศึกษาของนันทนา ขวศิริกุลชล, ตระกูล จิตวัฒนกร และจำเนียร จวงตระกูล (2566ข) พบว่า โครงการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ในประเทศไทยส่วนใหญ่ไม่ได้รับรูปแบบของการวิจัยยุทธศาสตร์ที่นักวิจัยเลือกใช้ ทำให้ไม่สามารถแน่ใจได้ว่าการวิจัยโครงการ นั้น ได้ดำเนินการอย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีและข้อกำหนดเฉพาะเกี่ยวกับการใช้วรรณกรรม (Hamid, Saman, & Saud, 2012) และการใช้กระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูล (Hamid, Saman, & Saud, 2012) ถูกต้องหรือไม่ ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาคุณภาพของผลการวิจัยรวมทั้งความแกร่งทางวิชาการและ ความเชื่อถือได้ของผลการวิจัยโครงการนั้นๆ อีกด้วย

3. เพื่อศึกษาการทบทวนวรรณกรรมในการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล การวิจัยยุทธศาสตร์นี้ มีความแตกต่างที่สำคัญจากการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์อื่นอย่างชัดเจนประการหนึ่ง คือ การทบทวนวรรณกรรมก่อนการดำเนินการวิจัย ซึ่งโดยปกติแล้วในการดำเนินการวิจัยไม่ว่าจะเป็นแบบใดก็ตามจะมีการทบทวนวรรณกรรมก่อนการดำเนินการวิจัยเสมอ แต่สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์นี้ มีการแบ่งออกเป็นรูปแบบต่างๆ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ได้นำเสนอการแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ โดยมี 2 รูปแบบ ที่ไม่มีการทบทวนวรรณกรรมก่อนการดำเนินการวิจัย คือ แบบต้นฉบับ กับ แบบเกสเซอร์เรียน ส่วนอีก 2 รูปแบบ สามารถทบทวนวรรณกรรมได้แต่มีขอบเขตจำกัด คือ แบบสตรีตส์เขียนกับแบบสร้างสรรค์นิยม (Hamid, Saman, & Saud 2012) จากการศึกษาของ (นันทนา ขวศิริกุลพล, ตระกูลจิตวัฒนากร และจำเนียร จวงตระกูล, 2566) พบว่า การวิจัยยุทธศาสตร์นี้ ในประเทศไทยจะมีการทบทวนวรรณกรรมก่อนการดำเนินการวิจัยทุกโครงการที่ศึกษาและ ส่วนใหญ่จะไม่ได้นำเสนอข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้วรรณกรรมแต่อย่างใดโดยมีเพียงโครงการเดียวเท่านั้นจากโครงการที่ศึกษาทั้งหมดที่มีการนำเสนอประเด็นการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งอาจจะนำไปสู่ปัญหาคุณภาพของผลการวิจัยรวมทั้งความแกร่งทางวิชาการและความเชื่อถือได้ของผลการวิจัยโครงการอื่นๆ อีกด้วย

4. เพื่อศึกษากระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล การวิจัยยุทธศาสตร์นี้จะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบดั้งเดิม (Conventional Content Analysis) (จำเนียร จวงตระกูล และนวิสนันท์ วงศ์ประสิทธิ์, 2562; จำเนียร จวงตระกูล, 2563; Hsieh, & Shannon, 2005) ในแต่ละรูปแบบจะใช้กระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยที่ไม่สามารถใช้แทนกันได้ ดังได้นำเสนอไว้แล้วข้างต้น (Hamid, Saman & Saud, 2012) จากการศึกษาของ Charoenarpornwattana, Kerdngern, Smith & Joungrakul (2023) พบว่า การวิจัยที่ใช้ยุทธศาสตร์นี้ในประเทศไทยส่วนใหญ่ไม่ได้มีการนำเสนอกระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์ข้อมูล และในส่วนของโครงการที่นำเสนอมีหลายโครงการที่มีการนำเสนอที่ไม่สอดคล้องกับรูปแบบของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ที่เลือกใช้ ในขณะที่เดียวกันก็มีหลายโครงการที่ระบุว่าเป็นการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลแต่ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบของ Van Manen (1990) ซึ่งเป็นวิธีการเฉพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาปรากฏการณ์ (Phenomenological study) (Van Manen, 1990; Creswell, 1998; 2007; 2013) ซึ่งมีความแตกต่างจากการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล แสดงให้เห็นถึงการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดจำเพาะว่าด้วยการเลือกใช้กระบวนการกำหนดรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับรูปแบบของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ หรือยังมีความสับสนในการวิจัยยุทธศาสตร์นี้กับการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์อื่น ทั้งนี้ การวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ในแต่ละยุทธศาสตร์การวิจัย จะมีระเบียบวิธีการในการดำเนินการวิจัยเป็นการจำเพาะเป็นของตนเอง ซึ่งไม่สามารถนำไปใช้แทนกันได้ สถานการณ์ดังกล่าวอาจนำไปสู่ปัญหาคุณภาพของผลการวิจัย รวมทั้ง ความแกร่งทางวิชาการและความเชื่อถือได้ของผลการวิจัยโครงการอื่นๆ อีกด้วย

5. เพื่อศึกษาคุณลักษณะจำเพาะห้าประการของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล จากการศึกษาพบว่า ข้อกำหนดจำเพาะที่เป็นคุณลักษณะร่วมและถือว่าเป็นส่วนควบที่ไม่สามารถแยกออกมาจากการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ได้เลย หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าการวิจัยที่ไม่ได้ดำเนินการให้ครบถ้วนทั้งห้าประการนี้ ไม่อาจถือว่าเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจาก

ข้อมูลได้ เนื่องจากจะมีผลต่อคุณภาพและความแข็งแกร่งทางวิชาการรวมทั้งความเชื่อถือได้ของงานวิจัยได้ คุณลักษณะร่วมจำเพาะสำคัญห้าประการ (นันทนา ชวศิริกุลชล, ตระกูล จิตวัฒนากร และจำเนียร จวงตระกูล, 2566ก) ประกอบด้วย (1) วิธีการสุ่มตัวอย่างเริ่มต้นด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้สามารถเริ่มต้นดำเนินการวิจัยได้แล้วใช้การสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี ในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไปจนข้อมูลอิ่มตัวและสามารถสร้างทฤษฎีขึ้นมาได้ (2) การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลต้องทำควบคู่กันไปในเวลาเดียวกัน ต่อเนื่องไปจนข้อมูลอิ่มตัวและสามารถสร้างทฤษฎีขึ้นมาได้ (3) ต้องทำการเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล (4) นักวิจัยต้องมีความไวเชิงทฤษฎี ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สามารถสร้างทฤษฎีขึ้นมาได้จากข้อมูล และ (5) นักวิจัยต้องทำการบันทึกอย่างต่อเนื่องในการดำเนินการวิจัย ทั้งนี้ จากการศึกษาของ นันทนา ชวศิริกุลชล, ตระกูล จิตวัฒนากร และจำเนียร จวงตระกูล (2566ก) พบว่า การวิจัยในประเทศไทยที่ดำเนินการโดยใช้ยุทธศาสตร์นี้ส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดจำเพาะห้าประการดังกล่าวนี้ ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาของคุณภาพและความเชื่อถือได้ของผลของการวิจัยดังกล่าวข้างต้นได้

6. เพื่อศึกษาและนำเสนอแนวทางการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในงานรัฐประศาสนศาสตร์ จากการศึกษาครั้งนี้ ยังไม่พบว่ามีผู้นำเอาการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ไปใช้ในงานรัฐประศาสนศาสตร์โดยตรงมากนักทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นการนำไปใช้ในงานด้านการแพทย์ พยาบาล (Makri & Neely, 2021) ส่วนในประเทศไทยนั้นการนำไปใช้เป็นไปในลักษณะเดียวกัน แม้จะมีการนำไปใช้ในการบริหารการศึกษาภาครัฐหลายงาน (ชลธิชา ทิพย์ประทุม, 2561; รุ่งศิริ มีแก้ว, วรรณรักษ์ งามแมน และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2561; จุมโน เฟ็ก, ประดิษฐ์ ศิลานุต, พงษ์ศักดิ์ ทองพันซัง และสุรศักดิ์ ศรีกระจาง, 2563) แต่ยังไม่พบการนำไปใช้ในลักษณะการนำนโยบายสาธารณะสู่การปฏิบัติ และการติดตามและประเมินผลการนำนโยบายสาธารณะสู่การปฏิบัติ โดยตรง ดังนั้น จึงเป็นช่องว่างและเป็นโอกาสดีที่จะส่งเสริมให้มีการนำการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ไปใช้ในงานรัฐประศาสนศาสตร์โดยตรงให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำเสนอแบบจำลองที่เป็นกระบวนการในการนำการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ไปใช้ในงานรัฐประศาสนศาสตร์โดยตรงและมีข้อสรุปสำคัญ 11 ประการ ที่ใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณาในการดำเนินการให้มากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้ มีข้อค้นพบที่สำคัญพอสรุปได้ 11 ประการดัง คือ (1) การวิจัยยุทธศาสตร์นี้ เป็นยุทธศาสตร์การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์หนึ่งที่มีความแตกต่างจาก การวิจัยเชิงปริมาณและมีความแตกต่างจากการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์อื่น อย่างชัดเจนโดยมีวัตถุประสงค์จำเพาะเจาะจงที่แน่นอนชัดเจนคือ ศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (2) การวิจัยยุทธศาสตร์นี้ในภาษาไทยมีคำที่ใช้เรียกชื่อยุทธศาสตร์นี้แตกต่างกันออกไปจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่แล้วจะใช้ชื่อว่า “ทฤษฎีฐานราก” ซึ่งหากพิจารณาทบทวนแล้วจะไม่ตรงตามความหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้อย่างชัดเจนจึงมีผู้เสนอให้ใช้คำว่าการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีหรือการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลซึ่งมีความสอดคล้องตรงตามเป้าหมายของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้อย่างชัดเจนคณะผู้ศึกษาจึงเสนอแนะให้ใช้คำว่า การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี หรือ การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (3) การวิจัยยุทธศาสตร์นี้มีรูปแบบจำเพาะที่แตกต่างจากการวิจัยเชิงคุณภาพ

ยุทธศาสตร์อื่นอย่างชัดเจนซึ่งในการศึกษาค้างนี้แบ่งออกเป็นสี่รูปแบบ คือ แบบต้นฉบับ แบบเกลเซอร์เรียน แบบสตรีสเซียน และแบบสร้างสรรค์นิยม ซึ่งในสี่รูปแบบนี้มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในประเด็นการ ทบทวนวรรณกรรมก่อนดำเนินการศึกษาวิจัยกับกระบวนการกำหนดรหัสในการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพตามยุทธศาสตร์นี้ (5) การทบทวนวรรณกรรมก่อนดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม จากสี่กลุ่มคือรูปแบบต้นฉบับ กับ แบบเกลเซอร์เรียน นั้นไม่ให้มีการทบทวนวรรณกรรมก่อนดำเนินการวิจัย ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือ แบบสตรีสเซียนและแบบสร้างสรรค์นิยม สามารถทบทวนวรรณกรรมก่อนดำเนินการ วิจัยได้แต่ทำเพื่อนำไปใช้ในการตั้งคำถามการวิจัยและการออกแบบการวิจัยและใช้เป็นฐานในการสร้างความไว เชิงทฤษฎีเป็นสำคัญ (6) กระบวนการกำหนดรหัสเพื่อใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ตามยุทธศาสตร์ดีในแต่ละรูปแบบมีวิธีการแตกต่างกันออกไปในแต่ละวิธีและไม่สามารถใช้แทนกันหรือสลับกัน ได้ (7) ทุกรูปแบบจะให้การสุ่มตัวอย่างในเบื้องต้นโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและต่อไปใน กระบวนการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ตัวอย่างเชิงทฤษฎีต่อเนื่องไปจนข้อมูลจะอิ่มตัว (8) ทุกรูปแบบ จะต้องดำเนินการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยจะต้องทำควบคู่กันไปตามกระบวนการกำหนดรหัสเพื่อ การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในแต่ละรูปแบบ (9) ทุกรูปแบบจะต้องใช้วิธีการ เปรียบเทียบอย่างต่อเนื่องและคงเส้นคงวาในการวิเคราะห์ข้อมูล (10) ในทุกรูปแบบนักวิจัยจะต้องมี ความสามารถด้านความไวเชิงทฤษฎีในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การสร้างทฤษฎีจากข้อมูล และ (11) ในทุกรูปแบบนักวิจัยจะต้องทำบันทึกการดำเนินการวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการวิเคราะห์ ข้อมูลอย่างต่อเนื่องจนจบโครงการ

ข้อค้นพบที่เป็นความรู้ใหม่ที่สำคัญจากการศึกษาค้างนี้

จากการศึกษาค้างนี้มีข้อค้นพบที่เป็นความรู้ใหม่ที่สำคัญจากการศึกษาสองประการคือ ประการแรก แบบจำลองแนวทางการนำการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลไปใช้ในงาน รัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย และประการที่สอง ข้อสรุป 11 ประการ เกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย เชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลดังที่ได้นำเสนอไว้ในผลการศึกษาค้างนี้

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบจากการศึกษาค้างนี้สามารถนำไปสู่การนำเสนอข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

(1) นักวิจัยควรนำภาพแบบจำลองตามภาพที่ 2 และข้อสรุปจากการศึกษาค้างนี้ทั้ง 11 ประการ ไป พิจารณาประกอบการออกแบบการวิจัยและดำเนินการวิจัย

(2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการวิจัยควรนำภาพแบบจำลองตามภาพที่ 2 และข้อสรุปจากการศึกษาค้างนี้ ทั้ง 11 ประการ ไปพิจารณาประกอบการศึกษาและพิจารณาโครงการวิจัยที่ใช้ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้าง ทฤษฎีจากข้อมูลในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในโอกาสต่อไป

ควรศึกษาโครงการวิจัยที่ใช้ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในประเทศไทยว่าได้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดจำเพาะต่างๆ ของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลอย่างถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด เพื่อพัฒนาการดำเนินการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ให้มีคุณภาพและมีความเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา สร้อยสิงห์, งามอาจ นัยพัฒน์ และอรอุมา เจริญสุข. (2565). คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการใหม่ ที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจบริการอาหารและเครื่องดื่มในสถานการณ์โควิด-19. *วารสารศิลปการจัดการ*, 6(4), 1628-1646.
- กิตติคุณ แสงนิล, สันติธร ภูริภักดี และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2564). การสร้างคุณค่าร่วมเพื่อความยั่งยืน ของวิสาหกิจชุมชน : แนวทางจากทฤษฎีฐานราก. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 22(2), 83-96.
- คมกริช นันทะโรงวงศ์ และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2561). การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย และกระบวนการ เสริมสร้างภาวะผู้นำในตนเองของวัยรุ่นกลุ่มเจนเอเรชั่นซี: การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(3), 1-8.
- จอมภักดิ์ คลังหัด, รัชมรงค์ ทองหล่อ, เพชร พรหมมะ และสิริวิทย์ ปรานีตพลกรัง. (2562). นวัตกรรม ทางธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจเดอะมูน โฮสเทล: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก. *Veridian E-Journal, Silpakorn University: Humanities, Social Sciences and Arts*, 12(3), 141-155.
- จำเนียร จวงตระกูล. (2553). *การวิจัยเชิงคุณภาพ: เครื่องมือสร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาประเทศ*. บริษัท ศูนย์กฎหมายธุรกิจอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด.
- จำเนียร จวงตระกูล. (2562). การวิจัยเชิงคุณภาพ: การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เชิงคุณภาพ. *วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 6(2). 148-160.
- จำเนียร จวงตระกูล. (2563ก). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* (บรรณาธิการ). บริษัท ศูนย์กฎหมายธุรกิจอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด.
- จำเนียร จวงตระกูล. (2563ข). *การออกแบบการวิจัย: ประเด็นจริยธรรมและความน่าเชื่อถือของงานวิจัย เชิงคุณภาพ*. บริษัท ศูนย์กฎหมายธุรกิจอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด.
- จำเนียร จวงตระกูล. (2565ก). *การวิจัยเชิงคุณภาพ: แนวทางการนำไปใช้เพื่อดำเนินการวิจัยระดับ บัณฑิตศึกษา*. MNJ Supply.
- จำเนียร จวงตระกูล. (2565ข). *การพัฒนาทุนมนุษย์: กลยุทธ์ที่จำเป็นและสำคัญยิ่งเพื่อการพัฒนาธุรกิจ อย่างยั่งยืน*. MNJ Supply.
- จำเนียร จวงตระกูล, ตระกูล จิตวัฒนากร, วอนชนก ไชยสุนทร และวรรณภา ลือกิตตินันท์. (2564). มาตรการ ทางจริยธรรมในการขอรับและการให้ความยินยอมจากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยในการวิจัย ทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. *Journal of HR Intelligence*, 16(2), 63-81.

- จำเนียร จวงตระกูล และกัญจนวลัย นนทแก้ว แฟร์รี่. (2563ก). การวิจัยแบบผสม: การนำการออกแบบการวิจัยแบบผสมเจ็ดรูปแบบสู่การปฏิบัติ. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 14(1), 1-14.
- จำเนียร จวงตระกูล และกัญจนวลัย นนทแก้ว แฟร์รี่ (2563ข). การวิจัยแบบผสม: การนำยุทธศาสตร์การวิจัยแบบผสมทั้งหกรูปแบบสู่การปฏิบัติ. *วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal)*, 9(1), 27- 53.
- จำเนียร จวงตระกูล และนวัสนันท์ วงศ์ประสิทธิ์. (2562). การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ. *PAAT Journal*, 2(2), 1-14.
- จำเนียร จวงตระกูล, อรรถพล ศิริลัทธยากร, สุชานาถ สิงหาปัด, และปรีชนันท์ เจริญอาภรณ์วัฒนา. (2565). การนำการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ในการงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์. *PAAT Journal*, 4(8), 1-20.
- จิตตินันท์ พงสุวรรณ, พิชญ์ชญาณิษฐ์ เรืองเรืองกุลฤทธิ, และกาญจน์สุนภัส บาลทิพย์. (2563). แรงจูงใจในการบริหารจัดการดูแลผู้รอดชีวิตจากโรคหลอดเลือดสมองในระยะยาว ของผู้ดูแลในเขตอำเภอหนึ่งของจังหวัดชายแดนใต้. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 7(2), 85-99.
- จิตตินันท์ พงสุวรรณ. (2565). การบริหารจัดการดูแลตนเองและครอบครัวในระยะยาวของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองในเขตอำเภอหนึ่งของจังหวัดชายแดนใต้. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 9(1), 213-227.
- จุมโน ฝีก, ประดิษฐ์ ศิลาบุตร, พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง และสุรศักดิ์ ศรีกระจาง. (2563). การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก: ภาวะผู้นำสถานศึกษาของผู้อำนวยการโรงเรียนดีเด่นในพระราชอาณาจักรกัมพูชา. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 12(2), 173-183.
- ชลธิชา ทิพย์ประทุม. (2561). การพัฒนาตัวชี้วัดเจตจำนงสุจริตในการบริหารงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 10(4), 133-143.
- ญานิศา เผื่อนพะยะ และกำธร แจ่มจำรัส. (2565). การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย กระบวนการสื่อสารความหมายคำว่า “เสน่ห์วิถีไทยเมืองกรุงเก่า” ของผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 24(3), 175-186.
- ฐิติวัฒน์ ทองแก้ว และ ประสพชัย พสุนนท์. (2562). การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก: การจัดการสมรรถนะการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการในบริบทของประเทศไทย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 9(1), 79-94.
- ธันต์ภัทร ธิธันชติลล และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2563). องค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีในมุมมองของพนักงานขับรถบรรทุกในประเทศไทย: การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 10(2), 175-188.
- นฤมล สุภาทอง, สวัสดิ์ โพธิวัฒน์ และสุรัตน์ ดวงชาตม. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นเลิศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 15(1), 98-109.

- นันทนา ขวศิริกุลพล, ตระกูล จิตวัฒนากร และจำเนียร จวงตระกูล. (2566 ก). การปฏิบัติตามข้อกำหนดการทบทวนวรรณกรรมก่อนดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี: ศึกษาจากโครงการวิจัยที่ดำเนินการในประเทศไทยปี 2556-2565 ด้วยการศึกษาแบบการทบทวนวรรณกรรมที่ไม่ใช้ระบบ. เอกสารเสนอเพื่อจัดพิมพ์.
- นันทนา ขวศิริกุลพล, ตระกูล จิตวัฒนากร และจำเนียร จวงตระกูล. (2566 ข). การปฏิบัติตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี: ศึกษาจากบทความวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฐานดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 17(2). 1-13.
- ปริญญ์ ดาวอุดม, เกษภา เนตะวงศ์, อัจฉราภรณ์ ทองแฉล้ม, วิมลพรรณ ดาวดาษ และเชิดชาย ชูช่วยสุวรรณ. (2564). รูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาทางเลือกตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. *Journal of Research and Curriculum Development*, 11(1), 200-210.
- ปริญญ์ดา ชลศึกเสณีย์ และวรรณภา ศรีธัญรัตน์. (2565). การจัดการของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุภาวะสมองเสื่อม. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 15(2), 26-40.
- ผลิดา หนูดลละ, กาญจน์สุนภัส บาลทิพย์ และ พิมพ์พนิต ภาศรี. (2565). การรับรู้เป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, 42(1), 1-10.
- พงษ์พิพัฒน์ สายทอง. (2561). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีฐานรากแนวสร้างสรรค์นิยมเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปะในการออกแบบตัวละครสัตว์หิมพานต์สำหรับงานแอนิเมชัน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University Humanities, Social Sciences and Arts*, 11(3), 914-928.
- พรวิทย์ จันทรผ่อง และ ดนัญญา อุทัยสุข (2562). กรอบมโนทัศน์ เรื่อง การใช้หลักความเมตตาในการสอนดนตรีไทย ของผู้ช่วยศาสตราจารย์สงบศึก ธรรมวิหาร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University Humanities, Social Sciences and Arts*, 12(6), 1487-1506.
- มนสิการ เหล่าวานิช. (2564). กระบวนการพัฒนาศักยภาพคณะนักร้องประสานเสียงไทยสู่มาตรฐานระดับนานาชาติ: การศึกษาโดยวิธีการสร้างทฤษฎีฐานราก. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 13(26), 90-104.
- ยุวดี จันทะศิริ. (2564). การจัดการคุณภาพของบรรษัทข้ามชาติแบบวัฒนธรรมตะวันตกในประเทศไทย: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*, 18(2), 156-179.
- รัชมงคล ทองหล่อ และ ชวนากร เมรินทร์. (2561). การสร้างธุรกิจบนโลกดิจิทัลของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปกร: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก. *Veridian E-Journal, Silpakorn University Humanities, Social Sciences and Arts*, 11(2), 3098-3112.
- รุ่งศิริ มีแก้ว, วรรณรักษ์ งามแมน และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2561). การให้ความหมายและกระบวนการทำงานนอกเวลาของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปกร วิทยาเขตเพชรบุรี. *Veridian E-Journal, Silpakorn University Humanities, Social Sciences and Arts*, 11(2), 2596-2609.

- วรรณวิชนี ถนอมชาติ และ สุรพงศ์ คชชา. (2565). แบบจำลองปัจจัยที่ส่งผลให้รูปแบบการปฏิบัติงานของพนักงานที่ทำงานที่บ้าน หรือในที่อื่นที่ไม่ใช่สถานประกอบการปกติขององค์กร (Remote Working) มีประสิทธิภาพ. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*, 9(2), 265-281.
- วันทิตา โพธิ์สาร, สมคิด สร้อยนำ และ เรณีย์ ชัยเขาวรัตน์, (2563). การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ: การศึกษาทฤษฎีฐานราก. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 14(1), 127-138.
- สถิร กิจเพ็ชร, ภัทราวดี มากมี, ปริญญญา เรืองทิพย์ และ กนก พานทอง. (2565). ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทย: เปรียบเทียบ. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 12(2), 397-408.
- สลา สามิภักดิ์. (2562). การให้ความหมายของ “คิดเป็น” โดยใช้ทฤษฎีฐานราก. *Veridian E-Journal, Silpakorn University Humanities, Social Sciences and Arts*, 12(1), 387-403.
- อัศรา เมธาสุข และ อักษรา ศิลป์สุข. (2564). การอำนวยความสะดวกการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงสำหรับการพัฒนาชุมชนและเมืองแบบสอดคล้องประสาน. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 14(3), 140-156.
- Aderibigbe, A. M., & Olla, J. O. (2014). Towards a Theoretical Definition of Public Administration. *IOSR Journal of Business and Management (IOSR-JBM)*, 16(3), 65-70.
- Birks, M. & Mills, J. (2015). *Grounded Theory: A Practical Guide*. Sage.
- Boa, I., Johnson, P., & King, S. (2010). *The Impact of Research on the Policy Process*. In Department for Work and Pensions, Working Paper No 82. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/207544/wp82.pdf
- Charmaz, K. (2006). *Constructing Grounded Theory: A Practical Guide Through Qualitative Analysis*. SAGE Publication.
- Charoenarpornwattana, P., Kerdngern, N., Smith, I. D., & Joungrakul, J. (2023). *Four variations of a grounded theory study in Thailand: A non-systematic literature review*. Manuscript submitted for publication.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Traditions*. SAGE Publications, Inc.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches* (2 ed.). SAGE Publications, Inc.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches* (3 ed.). SAGE Publications, Inc.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches* (4 ed.). SAGE Publications, Inc.

- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2007). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. SAGE Publications, Inc.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (2 ed.). SAGE Publications, Inc.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (3 ed.). SAGE Publications, Inc.
- Delve, Ho, L., & Limpaecher, A. (2021). *The Practical Guide to Grounded Theory. Practical Guide Grounded Theory Research*. <https://delvetool.com/groundedtheory>
- Dhillon, P. (2022). How to write a good scientific review article. *The FEBS Journal*, 289(13), 3589-3915.
- Ermawati, M. A. D. (2020). Analysis of the budget planning process and budget execution process. *EJBMR, European Journal of Business and Management Research*, 5(4), 1-6.
- Glaser, B. G., & Holton, J. (2004). Remodeling Grounded Theory [80 paragraphs], In *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum Qualitative Social Research*, 5(2) Art. <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs040245>
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Aldine.
- Hamid, W. H., Saman, M. Z. M., & Saud, M. S. (2012). Exploring factors influencing the transfer of training using a grounded theory study: Issues and research agenda. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 56, 662-672.
- Hodgkinson, I. R., Hannibal, C., Keating, B. W., Buxton, R. C., & Bateman, N. (2017). Toward a public service management: Past, present, and future directions. *Journal of Service Management*. https://www.researchgate.net/profile/Ian-Hodgkinson/publication/319989089_Toward_a_public_service_management_past_present_and_future_directions/links/5d232768299bf1547ca1d832/Toward-a-public-service-management-past-present-and-future-directions.pdf?origin=publication_detail
- Hsieh, H.-F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288.
- Majumder, K. (2015). *6 article types that journals publish: A guide for early career researchers*. <https://www.editage.com/insights/6-article-types-that-journals-publish-a-guide-for-early-career-researchers>
- Makri, C., & Neely, A. (2021). Grounded theory: A guide for exploratory studies in management research. *International Journal of Qualitative Methods*, 20, 1-14.

- McGarry, B. W. (2022). *DOD Planning, Programming, Budgeting, and Execution (PPBE): Overview and Selected Issues for Congress*.
<https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R47178>
- Muluk, M. R. K., & Winoto, S. (2018). Role of research/ academic in policy formulation.
Journal of Applied Management (JAM). 16(2), 285-292.
- Shenton, A. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects.
Education for Information, 22(2), 63-75.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basic of Qualitative Research: Techiques and Procedures for Developing Grounded Theory* (2 ed.). SAGE.
- Tie, Y. C., Birks, M. & Francis, K. (2019). *Grounded theory research: A design framework for novice researchers*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6318722/>
- Tseng, V. (2012). The Use of research in policy and practice.
Social Policy Report / Society for Research in Child Development, 26(2), 1-24.
- van Manen, M. V. (1990). *Researching Lived Experience: Human Science for an Action Sensitive Pedagogy*. The University of Western Ontario.